

УДК 378.011.3-052:780.616.432(437.6) (045)
DOI <https://doi.org/10.31392/2311-5491/2019-68.47>

Тетерюк-Кінч Ю. С.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЗМІСТУ І ФОРМ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ФОРТЕПІАНО У СЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Розглядаються вимоги до підготовки майбутніх викладачів фортепіано у Словацькій Республіці. Детально аналізуються зміст і форма навчання та їх ключові моменти. Надається характеристика підготовки бакалаврів, магістрів та докторантів музичних навчальних закладів Словаччини.

Ця стаття відкрила низку питань, пов'язаних із вивченням підходів словацьких учених до формування набору вимог, моделювання змісту навчання в академіях і консерваторіях та окреслення його ключових компонентів.

Підготовка фахівців розглядається як потреба суспільства у створеній системі знань, умінь, навичок, професійних якостей майбутнього фахівця, що формується в процесі навчання.

Сучасна система професійної підготовки словацьких піаністів ґрунтується на ідеях і традиціях, ініційованих і успадкованих від чехословацької системи професійної музичної освіти, а також останнім часом в процесі взаємодії різних зарубіжних фортепіанних шкіл, збагачених новими ідеями. Аналіз змісту та форм підготовки майбутніх викладачів фортепіано в Словацькій Республіці у другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст. дозволяє зробити висновок про еволюційний напрям цього процесу та про прийняття прогресивних тенденцій. Аналіз такого розвитку призводить до розуміння того, що формування цінностей у суспільстві завжди пов'язане з історичним розвитком, а всі ці процеси в суспільстві знаходять своє відображення в культурній сфері.

Ключові слова: музична освіта, зміст і форми підготовки, викладачі фортепіано.

Одним із важливих складників у житті кожної людини є система освіти. У суспільстві освіті належить основна роль, адже вона визначає його існування та розвиток. Зміни та нововведення, що виникають у країні вимагають створення нових чи покращення дійсних освітніх систем. Ці загальні положення актуальні у світлі проблеми дослідження – системи музичної освіти Словацької республіки та змісту і форм підготовки майбутніх викладачів гри на фортепіано.

Аналіз наукових досліджень доводить, що проблема визначення змісту навчання посідає провідне місце в роботах словацьких учених і науковців світу, зокрема монографії словацького діяча культури та єврокомісара Я. Фігеля "Мистецька і культурологічна освіта у країнах Європи". Вивчені результати досліджень щодо системи освіти в країнах ЄС висвітлені в роботах С. Сисоевої, М. Дмитриченко, О. Шевнюк [3; 7; 9]. Окремі питання щодо розвитку змісту мистецької освіти в країнах ЄС розкриті у працях Л. Масол, В. Черкасова [4; 8]. Проблема змісту, форм підготовки та вимог до майбутніх фахівців із викладання гри на фортепіано постійно перебуває в центрі уваги вчених. Розглядаються історичні аспекти розвитку змісту навчання фахівців гри на фортепіано і сучасні підходи до його формування. Концептуальні підходи до змісту і форм підготовки спеціалістів із викладання гри на фортепіано окреслені в працях Н. Гуральник, Н. Мозгальнової [1; 5]. Однак результати аналізу наукової літератури доводять, що словацький досвід щодо змісту і форми підготовки майбутніх викладачів фортепіано не знайшов належного висвітлення в працях вітчизняних дослідників.

Метою статті є розкриття вимог щодо формування змісту та підготовки майбутніх викладачів фортепіано в Словацькій республіці. Ця стаття призначена розкрити низку питань, пов'язаних із дослідженням словацьких учених до формування комплексу вимог, моделювання змісту навчання в академіях та консерваторіях та окреслення його ключових компонентів.

Мистецька освіта Словаччини в кінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст. набула значної популяризації у зв'язку з визначенням пріоритетів розвитку держави та забезпеченням наукової, культурної, мистецької та професійно-практичної підготовки особистості. Предметом дослідження став зміст освіти та форми підготовки, зокрема викладання гри на фортепіано. Підготовка спеціалістів розглядається як потреба суспільства в налагодженій системі знань, умінь, навичок, професійних якостей майбутнього фахівця, що формується у процесі навчання.

Основне завдання закладів вищої освіти в Словацькій республіці – забезпечення вищої освіти та креативні наукові дослідження.

Заклади вищої освіти класифікують залежно від характеру та обсягу їхньої діяльності згідно з даними в інформаційній системі про вищу освіту на університети та не університети:

- 1) заклади вищої освіти, що належать до університетів, надають освіту за навчальними програмами на всіх рівнях вищої освіти (бакалавр, магістр, докторат). Навчальні програми проводяться узгоджено з діяльністю вишів у сфері науки, технології або мистецтва та відповідно до поточного стану та розвитку цих сфер;
- 2) заклади вищої освіти, що належать до не університетів, надають вищу освіту за навчальними програмами першого рівня.

Залежно від заснування та фінансування з даними в інформаційній системі про вищу освіту розрізняють 3 типи вищих навчальних закладів:

- 1) державні вищі навчальні заклади, що фінансуються державою. Нині нараховується 20 закладів вищої освіти, до складу яких входять 3 вищих заклади освіти мистецтва та музики;
- 2) державні заклади вищої освіти – це військові, поліцейські та медичні школи.
- 3) приватні заклади вищої освіти, які мають отримати державне схвалення, яке видається Урядом Словацької Республіки. Такі вищі навчальні заклади фінансуються недержавними установами або засновниками.

Усі типи закладів вищої освіти забезпечують вищу освіту у межах акредитованих навчальних програм.

Для здобуття вищої освіти в Словаччині необхідно від 3 до 6 років, навчання завершується державним іспитом. Вища освіта Словацької Республіки складається з трьох ступенів: перший – на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, тривалість навчання 3–4 роки, після чого випускники отримують академічне звання “Бакалавр”. Другий – на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістр, інженер, де навчання триває 2 роки. Третій – академічні програми PhD. Навчання в докторантурі триває 2–3 роки, з подальшим державним іспитом і захистом дисертації. Після її закінчення студент отримує академічний титул доктора. У Словаччині це найвищий ступінь освіти. Докторанти мають можливість працювати в університеті, часто ведуть семінарські заняття у студентів молодших курсів. Вищі навчальні заклади Словаччини також пропонують великі можливості для післядипломної освіти [6].

Навчання мистецького напрямку в Словаччині розпочинається зі шкіл мистецтв. Для отримання фахової професійної освіти, студенти продовжують навчання в консерваторіях, що розташовані в Братиславі та Кошице. Згодом студенти мають можливість навчатися у ВНЗ, де є факультети мистецтв та музичні факультети. Такі заклади є в Братиславі та Банській Бистриці. Вивчаючи питання змісту і форм підготовки навчання гри на фортепіано в консерваторіях, ми бачимо, що в них є відділ спеціального фортепіано. Навчання на відділі розділене на 2 етапи. На першому етапі навчання студенти вивчають гами, технічні вправи, етюди, музичні твори з подальшим сценічним виступом, на другому – практикуються акомпанувати (концертмейстерський клас у музичних коледжах України). Для отримання повної середньої професійної освіти навчатися потрібно протягом 4 років, а для вищої професійної – 6 років.

Під час вступу до консерваторії вступники здають іспит зі спеціального класу, де мають виконати мажорні та мінорні гами до 4-х знаків (дієзні та бемольні), 2 етюди на різні види техніки (К. Черні, ор. 299 та 740, Г. Крамер), 2-х або 3-х голосні інвенції Й.С. Баха, сонатне алегро композиторів епохи класицизму, один твір композитора епохи романтизму та твір ХХ – ХХІ-го століття. Другий іспит вступник складає з теорії музики.

Після закінчення консерваторії та отримання відповідного диплома випускники мають можливість працювати в початкових школах мистецтв, також можуть бути артистами різноманітних колективів філармонії, театру тощо.

Продовжити навчання після закінчення консерваторії випускники можуть в академії мистецтв в Банській Бистриці та Вищій школі виконавських мистецтв у Братиславі. Навчання у виші для отримання рівня бакалавра триває 3 роки (6 семестрів). На першому етапі навчання студент проходить базову та середню професійну музичну освіту. Під час прийому на навчання комісія звертає велику увагу на музичні здібності вступника та рівень сформованості. Основним завданням навчальної програми бакалавра є вивчення інтерпретації творів. Під час навчання студент отримує теоретичні знання, поняття, принципи та способи, які допомагають розуміти та професійно трактувати виконувані твори. Він використовує ці знання під час аналізу та інтерпретації музичних творів. Після завершення першого ступеню навчання випускники отримують кваліфікації викладача, концертмейстера та сольного і камерного артиста.

Після отримання диплому бакалавра випускник може продовжити навчання в магістратурі, де воно триває 2 роки (4 семестри). Під час навчання в магістратурі студенти розвиваються у сфері вивчення музичного мистецтва та розвитку індивідуальних здібностей. В основу магістерської програми закладено формування виконавської вправності, що взаємопов'язане з розумінням музичної інтерпретації. У процесі навчання студент набуває відповідних знань для професійного трактування музичних творів, може представляти власні рішення щодо подолання проблем під час їх вивчення, аналізувати та пропонувати своє бачення музичної інтерпретації. Після завершення навчання в магістратурі випускники застосовують свої знання в ролі концертувальних артистів, артистів камерних ансамблів, концертмейстерів та викладачів.

Навчання в докторантурі проходить на денній (3 роки) та заочній (4 роки) формі. Умовою проходження навчання в докторантурі є представлення музичних творів і написання наукової дисертації, що містить історичні, музикознавчі, музично-теоретичні зразки, пов'язані з музичною інтерпретацією виконуваної концертної програми. Наукова дисертація інтерпретує музичні твори найвищого ступеня складності та розуміння задуму композитора. Студент найвищого рівня освіти є високохудожньою творчою особистістю, що впливає на вирішення проблем у розкритті музичної інтерпретації, застосовує нові ідеї та результати наукового дослідження у своїй творчості і здатний інтерпретувати музику найвищої складності на міжнародному рівні. Державні випускні іспити складаються з виконання сольної програми та захисту дисертації. Випускник-докторант продовжує свою творчу кар'єру як концертний виконавець, соліст, артист камерного ансамблю [2; 6].

Підбиваючи підсумки, ми бачимо, що сучасна система професійної підготовки піаністів Словаччини базується на ідеях і традиціях, що були започатковані і дісталися у спадщину від чехословацької системи

професійної музичної освіти, а останнім часом у процесі взаємодії різних зарубіжних фортепіанних шкіл ще й збагатилися новими ідеями. Проведений аналіз змісту та форм підготовки майбутніх викладачів фортепіано в Словачкій республіці в другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст. дозволяє дійти висновку про еволюційний напрям цього процесу і затвердження в ньому прогресивних тенденцій. Аналіз цього розвитку викликає розуміння того, що формування цінностей у суспільстві завжди пов'язане з історичним розвитком та всі ці процеси в суспільстві відбиваються на культурній сфері.

Отже, проаналізувавши систему освіти в Словачкій республіці, ми бачимо, що ця система має міжнародне визнання. Наприкінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст. в Україні загострилося питання щодо вдосконалення підготовки педагогічних кадрів, зокрема в музичній сфері. Отож, поєднавши результати української педагогічної науки і зарубіжного досвіду, вважаємо, що це є перспективним шляхом для успішного оновлення сучасної професійної підготовки майбутніх викладачів в мистецьких закладах.

Використана література:

1. Гуральник Н.П. Українська фортепіанна школа ХХ століття в контексті музичної педагогіки: монографія. Київ, 2007. 460 с.
2. Десятов Т.М. Тенденції розвитку неперервної освіти в країнах Східної Європи (друга половина ХХ століття): дис. ... докт. пед. наук. : 13.00.01. Київ, 2006. 431 с.
3. Дмитриченко М.Ф., Хорошун Б.І., Язвінська О.М., Данчук В.Д. Вища освіта і Болонський процес: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Знання України, 2006. 440 с.
4. Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія; Ін-т пробл. Виховання АПН України. Київ: Промінь, 2006. 432 с.
5. Мозгальова Н.Г. Теорія та методика інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики: Монографія [Текст]; за наук. ред. О.П. Шолокової. ТОВ "Меркьюрі-Поділля": Вінниця, 2011. 488 с.
6. Посольство Словацької Республіки в Україні. URL: <http://www.slovakia.kiev.ua/site/ua/slovakia/1/5/>. – Назва з екрану.
7. Сисоєва С.О. Неперервна професійна освіта в контексті Болонського процесу // Професійна освіта: педагогіка і психологія : пол.-укр. журн., укр.-пол. [щорічник] / за ред. Т. Левовицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало; [редкол.: Н. Ничкало, І. Вільш, С. Сисоєва та ін.]. Ченстохова; Київ, 2007. Вип. 9. С. 49–56.
8. Черкасов В.Ф. Теорія і методика музичної освіти: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Тернопіль, 2014. 472 с.
9. Шевнюк О. Мистецькі дисципліни в реформаційних процесах євроінтеграції. *Імідж сучасного педагога*. 2006. № 5–6. С. 17–19.

References:

1. Hural'nyk N.P. Ukrayins'ka fortepianna shkola XX stolittya v konteksti muzychnoyi pedahohiky: monohrafiya / Hural'nyk – K., 2007 – 460s.
2. Desyatov T.M. Tendentsiyi rozvytku nepererвної osvity v krayinakh Skhidnoyi Yevropy (druha polovyna XX stolittya) : dys. ... doktora ped. nauk. : 13.00.01 / Desyatov Tymofiy Mykhaylovych. – K., 2006. – 431 s.
3. Dmytrychenko M.F. Vyshcha osvita i Bolons'kyu protses: Navch. posib. dlya stud. vyshch. navch. zakl. / M.F.Dmytrychenko, B.I.Khoroshun, O.M.Yazvins'ka, V.D.Danchuk. – K.: Znannya Ukrayiny, 2006. – 440 s.
4. Masol L.M. Zahal'na mystets'ka osvita: teoriya i praktyka: monohrafiya / L. M. Masol; In-t probl. Vykhovannya APN Ukrayiny. – K. : Promin', 2006. 432 s.
5. Mozhal'ova N.H. Teoriya ta metodyka instrumental'no-vykonavs'koyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv muzyky: Monohrafiya [Tekst] / N. H. Mozhal'ova; za nauk. red. O. P. Shchokolovoyi. – TOV "Merk'yuri-Podillya": Vinnytsya, 2011. – 488 s.
6. Posol'stvo Slovats'koyi Respubliky v Ukrayini [Elektronnyy resurs] / Rezhym dostupu: <http://www.slovakia.kiev.ua/site/ua/slovakia/1/5/>. – Nazva z ekranu.
7. Sysoyeva S.O. Nepererвна profesiyna osvita v konteksti Bolons'koho protsesu // Profesiyna osvita: pedahohika i psykholohiya : pol.-ukr. zhurn., ukr.-pol. [shchorichnyk] / za red. T. Levovyts'koho, I. Vil'sh, I. Zyazyuna, N. Nychkalo; [redkol.: N. Nychkalo, I. Vil'sh, S. Sysoyeva ta in.]. – Chensokhova; K., 2007. – Vyp. 9. – S. 49–56.
8. Cherkasov V.F. Teoriya i metodyka muzychnoyi osvity / Volodymyr Cherkasov // Navch. posib. dlya stud. vyshch. navch. zakl. Ternopil', 2014. 472 s.
9. Shevnyuk O. Mystets'ki dystsypliny v reformatsiynykh protsesakh yevrointehratsiyi / Olena Shevnyuk // Imidzh suchasnoho pedahoha. – 2006. – № 5–6. – S. 17–19.

Тетерюк-Кинч Ю. С. Концептуальные подходы к содержанию и форме подготовки будущих преподавателей фортепиано в Словацкой Республике.

Рассматриваются требования к подготовке будущих преподавателей фортепиано в Словацкой Республике. Подробно анализируются содержание и форма обучения и их ключевые моменты. Дается характеристика подготовки бакалавров, магистров и докторантов музыкальных учебных заведений Словакии.

Эта статья открыла ряд вопросов, связанных с изучением подходов словацких ученых к формированию набора требований, моделирование содержания обучения в академиях и консерваториях и определение его ключевых компонентов.

Подготовка специалистов рассматривается как потребность общества в созданной системе знаний, умений, навыков, профессиональных качеств будущего специалиста, формируется в процессе обучения.

Современная система профессиональной подготовки словацких пианистов основывается на идеях и традициях, инициированных и унаследованных от чехословацкой системы профессионального музыкального образования, и в последнее время в процессе взаимодействия различных зарубежных фортепианных школ, обогащенных новыми идеями. Анализ содержания и форм подготовки будущих преподавателей фортепиано в Словацкой Республике во второй половине ХХ века – в начале ХХІ века позволяет сделать вывод об эволюционном направлении этого процесса и о

принятии прогрессивных тенденций. Анализ такого развития приводит к пониманию того, что формирование ценностей в обществе всегда связано с историческим развитием, а все эти процессы в обществе находят свое отражение в культурной сфере.

Ключевые слова: музыкальное образование, содержание и формы подготовки, преподаватели фортепиано.

Teteriuk-Kinch Y. S. Conceptual approaches to content and forms of preparation future teacher's fortepiano in the Slovak Republic.

The article examines the requirements for the training of future teachers of piano in the Slovak Republic. The content and form of training and their key points are analyzed in detail. The characteristic of preparation of bachelors, masters and doctoral students of musical educational institutions of Slovakia is given.

This article opened a series of questions related to the study of the approaches of Slovak scholars to the formation of a set of requirements, the modelling of the content of training in academies and conservatories and outline its key components.

The training of specialists is considered as the need of the society in the established system of knowledge, skills, skills, professional qualities of the future specialist, which is formed during the learning process.

The modern system of vocational training of Slovak pianists is based on the ideas and traditions that were initiated and inherited from the Czechoslovak system of professional music education, and recently, in the process of interaction of various foreign piano schools, enriched with new ideas. An analysis of the content and forms of training for future piano teachers in the Slovak Republic in the second half of the 20th century at the beginning of the 21st century allows us to conclude on the evolutionary trend of this process and the adoption of progressive tendencies in it. An analysis of this development leads to an understanding that the formation of values in society is always associated with historical development and all these processes in society are reflected in the cultural sphere.

Key words: musical education, content and forms of preparation, teachers of piano.

УДК 373.2.011.3-051:17.022.1

DOI <https://doi.org/10.31392/2311-5491/2019-68.48>

Трофіла Н. Д.

ПРОФЕСІЙНИЙ ІМІДЖ ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Здійснено аналіз тлумачення понять “імідж” і “педагогічний імідж”, розглянуто сутність професійного педагогічного іміджу, іміджу вихователя закладу дошкільної освіти. Розкрито структурні компоненти професійного іміджу вихователя дошкільного навчального закладу та їх взаємозв'язок. Доведено що, формування іміджу – тривалий і складний процес, успішність якого залежить від умов і технологій формування іміджу, з точки зору педагогіки, імідж – цілеспрямовано сформований, інтегральний образ, зумовлений відповідністю внутрішніх і зовнішніх якостей суб'єкта, призначений забезпечити гармонійний взаємовплив цього суб'єкта з навколишнім світом. Будучи системою взаємопов'язувальних характеристик фахівця, імідж стає засобом вирішення особистих і професійних проблем. Надбання вихователя професійного іміджу становить суттєву особистісну і професійну характеристику людини, має глибокий практичний зміст. На основі проведеного аналізу поняття “імідж” у статті описано основні вимоги до позитивного професійного іміджу майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти.

Ключові слова: імідж, професійний імідж, педагогічний імідж, вихователь закладу дошкільної освіти.

Сучасне суспільство одним із найважливіших чинників прогресу та конкурентоспроможності країн на світовому ринку визнає вищу освіту, котра дозволяє формувати найпотужніший ресурс – освічених фахівців. Якість їх освіченості визначається не лише обсягом отриманих у процесі професійної підготовки знань, але й параметрами особистісного, світоглядного, громадянського розвитку, здатністю до творчої самореалізації у багатогранній та мінливій соціокультурній ситуації.

Зважаючи на це, постає проблема підготовки вихователів нової генерації, які поряд із переданням своїм вихованцям знань, умінь і навичок, розвитком особистості дитини були здатними до систематичної роботи над собою, могли адаптуватися до соціальних змін, не втрачаючи при цьому своєї індивідуальності та професійної майстерності. Цьому значно допомагає вдало створений позитивний імідж вихователя, який для фахівців, що працюють у системі освіти, стає важливою якістю і є одним із показників професіоналізму.

Дослідженню проблеми іміджу присвячено роботи зарубіжних учених П. Берда, Л. Брауна, Ф. Тейлора, А. Файоля. Проблема формування іміджу також знайшла відображення в багатьох роботах сучасних науковців, зокрема М. Апраксина, В. Беніна, О. Бекетова, Л. Волович, О. Газмана, Н. Гузій, В. Горчакова, П. Гуревич, Л. Жарикова, О. Калюжного, Ф. Кузіна, Г. Почепцова, Г. Сагач, В. Слассьоніна, Л. Соколової, В. Шепеля, В. Черепанової, І. Щуркової та інших. Сутність професійного іміджу фахівця та особливості його ефективної самопрезентації розглядали І. Альохін, В. Бебик, Ф. Кузін, Д. Френсіс. Проблеми формування іміджу педагогів вивчали О. Бекетов, Л. Жаріков, Т. Зеленська, А. Калюжний, Г. Почепцов. Окремі аспекти створення професійно-педагогічного іміджу викладача вищої школи розробляли Н. Гузій, О. Ковальова, А. Морозов, І. Ханіна.